

עשר אלף דברים

202

1 וַיִּקְרָא אֶת אֵרָן בְּנֵי-קְנִזִּי - who will scout the Land of Canaan. Why was it necessary to send the spies at all? What were they supposed to do? What report did Moses expect from them? The report they brought was actually the truth. Why, then, were they severely punished? We understand the horrible sin of the Golden Calf, but what was the sin of the spies?

6 The spies' mission was not to spy, *leragel*, but rather *lasur es ha'aretz*, to scout the land. *Leragel* means spying to identify the military weak spots in the defense system of a potential enemy. Joseph

accuses his brothers of being spies: *Meraglim atem, You are spies; you have come to see the nakedness of the land* (Gen. 42:9). Nothing of that sort was entrusted to the twelve scouts. Their assignment, spelled out by Moses, was to search and explore, to scout. It was not military intelligence but a study mission. They were to see the land (verse 18), and after their return they were to submit a number of reports. One was a demographic report: Are the people strong or weak, few or many? The other was an agricultural study: Is the soil rich or poor (verse 20)?

11 Moses needed no military intelligence when the Jews left Egypt, and he needed none here. Moses knew very well that the entry to the Land of Israel would be accompanied by miracles, as was the Exodus. There was no need to send spies to collect intelligence data. Instead, Moses acted in accordance with the principle that one must not propose to, let alone wed, a woman he does not know, no matter how highly recommended (Kiddushin 41a). The Bible tells us, *And the servant told Isaac all the things that he had done. And Isaac brought her to the tent of Sarah his mother, and he took Rebecca, and she became his wife* (Gen. 24:66-67). Notwithstanding the servant's portrayal of Rebecca's wisdom, intelligence, hospitality, and kindness, Isaac did not take her for a wife immediately. As Rashi interprets the verses (24:67, s.v. *ha'ohelah*), Isaac brought her into Sarah's tent before marrying her to see if she was a worthy successor to Sarah. Would she restore the glory and the pristine beauty of Sarah's tent? Isaac waited to see if the same cloud would return to the tent, if the yeast in the dough would rise, if the candle would be relit. When Isaac saw that all had returned, he married Rebecca. Eliezer was trustworthy, devoted, and loyal, but still, Isaac did not wed Rebecca until he became convinced that she was the equal of Sarah.

21 Marriage is not an ordinary transaction. It is not just a civil commitment or a mundane partnership. It is an existential commitment, a covenantal union. Two lonely people join their souls. Two strangers decide to unite their destinies, to share the same fate, to suffer and rejoice together, to travel together and pay the toll of the road jointly. When one takes on such an all-inclusive, all-encompassing commitment, one cannot trust anybody, no matter how loyal and trustworthy the other person might be.

31 The Jews at this time were ready to march to the Promised Land. The entry into the Land of Israel, we have to understand, was not just a physical act of crossing the Jordan River. It was a marriage between a people and a land, a union of the rocky hills and the sandy trails with a people returning to its origin. The entry signified the destiny of a people united with the destiny of a land.

36 Consequently, the people could not just enter the land without meeting it first. They knew it was a land of milk and honey, but they had to experience it and get acquainted with it before they became united. That is why, a short time before the planned entry into the Promised Land, Moses sent explorers to study the land—not to gather intelligence data, which was completely unnecessary. He sent the would-be groom to meet and to see the would-be bride. (*Vision and Leadership*, pp. 181-182)

וַיּוֹצִיאוּ דֹבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אוֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אוֹתָהּ, אָרֶץ אוֹכֵלֶת יוֹשְׁבֵיהָ, וְכֹל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ, אַנְשֵׁי מִידוֹת" (שְׁלַח י"ג, ל"ב).

1 כמעט כל הפרשנים התחבטו הרבה בענין המרגלים שדברו בגנות הארץ, ודרשו בו כמין הומר, כי קשה מאוד להוציא משפט עליהם סתם שרשעים היו, אדרבה לפי דעת חז"ל היו כולם צדיקים, כמאמרם: "מכאן שהיו צדיקים בפני ישראל ובפני משה, ואף משה לא רצה לשלחם מדעת עצמו, עד שנמלך בהקב"ה על כל אחד ואחד, פלוני משכמ פלוני, וא"ל ראויים הם וכו', ואחר כך לסוף מ' יום נהפכו" (מדרש, במדבר). מרובים הביאורים לביבת "הפרכתם", ואני רוצה כאן לעמוד רק על אי-אלה שרמוטים במאורע המרגלים המעניין.

11 כדוע הטאו ישראל כמדבר כמה פעמים, אבל בכל פעם שמשה רבם התפלל בעדם, נעתר לו השי"ת ומחל להם. ולא עוד אלא אפילו התטא החמור מאוד של עשיית העגל נמחל להם, ולא נענשו מיד עליו, רק "ביום פקדי ופקדתי", ואילו בהטא המרגלים החמיר הקב"ה מאוד בענשם, וגם כשמשח הפציר

11 מוסר 277

16

21

24

31

36

41

2) עבתי חיים 8 כ"ה אלוט/אס"כ

11

3
פ

בעדם תועילה תפילה רק למחצה, מנפת הדבר לא חלה אמנם על ישראל כגזרת ה' בתהילה, אבל לעומת זה מתו כל בני הדור הזה במשך ארבעים שנה במדבר. ובהערת חז"ל: "מלחתי כדברך" - כשאמרתי, "אבנו בדבר" כבר מלחתי בזה האופן שאחה אומר, כי לא היתה הכוונה שאמית את כולם יחדיו, אבל

6 שאמית את כולם מעט מעט במדבר, ולא יכנס איש לארץ" (ספורנו). ותמוה בעינינו, הלא הוא העגל המור היה יותר בסיבוי מאשר הוא המרגלים, ולמה נמלח איפוא לישראל החמו הראשון ונענישו קשות על השני?

11 כנראה חשך משה במרגלים שיוציאו לעו על הארץ, עוד בשרם שנתברר סיבם ואופן סילוח שליחותם. סילוע להשערה זו אנו מוצאים אצל חז"ל: משה הוסיף להושיע ידו לשמו ונקרא יהושע. וכוונתו היתה בזה כי ה' יושיעו מפני מעצת המרגלים (הנבא בראשית). וכל תיבך להיכנסו לארץ נפרד מחכיריו, כמאמר, "ויבא עד ירא נסמת לחכיריו להיות בעצתם" (מוכא בראשית, למוטה ל"ז). גם שני הצדקים הללו יהושע וכלב, וקוקים היו לדמי שמוס האבות הקדושים, שלא יגררו אחרי חביריהם ולהוציא את דיבת הארץ לרעה, אבל בכלל מהיכן בא למשה כל החשך המעצב הזה על המרגלים, עוד בטרם שהריגול התחיל למעשה, ומדוע לא העמיד אותם על חוקתם כאנשים כשרים?

לחז"ל דנים בענין זה, ודורשים בו כמין חומר: "משל למה היו ישראל זומני? למלך שזימן לבנו אשה נאה בת טובים ועשירה שאין כמותה בכל העולם, אמר לו הבן אלך ואראה אותה, שלא היה מאמין באביו, מיד הוקשה הדבר והרע לאביו וכו', וכך הקב"ה אמר לישראל טובה הארץ ולא האמינו אליו, אמרו, נשלחה אנשים לפנינו" (תנחומא, שלח). עצם שילוח המרגלים לתור את הארץ היה מעשה מנוגה, כי זה מורה על העדר אמונה בשירת. מכיוון שהוא הכמיה לתת להם ארץ המדה טובה ורחבה, עלתה היה להאמין בהכפחתו מכלי שום פקפוק, שהלא הוא אומר ועושה. משה הבין את הענין לאשורו, ובגין כך הספיל על יהושע שלא יכשל בעצת המרגלים, וכלב התפלל בעצמו על זה ביושפתחו על קברי האבות, ותפילת שניהם נתקבלה, ושמות יהושע וכלב נקבעו בתורה לשבח ולכבוד. לא לחינם חשך איפוא

11 משה במרגלים, כי הוא ידע היטב שתשילוח לרגל כבר עבירה היא. אגב מונח עפוקה צפונה במעשה כלב להשתמש על

6 קברי האבות בחבורו. גם הוא כאחרים מסופק היה אם הארץ היעודה טובה היא לעמו, אנשיה הם גבורים ועיקרם, ומי ידון עם שתקיף ממנו? ולפיכך הלך לבקש עיוד לרוחו מאבות האומה הקדושים, ושם גם מצא נוחם לנפשו ופתרון נכון לספיקותיו. אם טובה היתה לאבות, טובה היא גם לבנים. וגם בימינו אנו לא חסרו המרגלים שהוציאו את דיבת הארץ. הארץ היא שממה ולאכלת את יושביה, ונתונה היא בידי אדונים קשים ועריצים ותקוותה אבדה לעולם. אבל כאו כן עתה אין העם ברובו שם ומקורותיה אבדה שברכבו, והוא עולה לארצו ברינה, מחייה את שמונתיה ומעבד את אדמתה, ודור חדש הולך וגדל שם איתו כגופו ורוחו, ומוכן להגן בעו על נחלתו. מי חולל את הפלא האדול הזה, מי נתן הכוח ליהודי הנולה הנדכאים והרצוצים ללכת מארצם ומולדתם אל ארץ זבת לחם, ולא להירעת לאחור?

16 מפני כל מכלולים וקשיים? הרצון החזק להתנהל בארץ אבות, הוא ולא אחר. בין החלוצים רבים היו כאלה שגודלו בבתי אמידים, ורגלים היו לתפנקי הגוף ונחיות החיים. וכל זאת כחלו בכל אלו ובהרן לעמול קשה בארץ ישראל, לייבש את בצינותיה הממאורות, ולסכל את אבניה שנערמו שם במשך הדורות. כי רוח האבות פיעמה בנפשם, וכיסופי הגאולה הליהיו את רוחם.

18 הרבה נסיונות נעשו ביובל השנים האחרון, לתקוע יגוד לשוב היהודים בארצות שונות, כמו ארגנטינה, בירו-בידואן ואחרות, הבארון הירש הידוע הזיל כסף רב מכיסו לתכלית זו, והסוכים הרוסי בא לעורר המתישבים במנגנון הממלכתי שלו, וראה מה עלתה לכל הישובים הללו? מהם נתפורז לכל עבר, ומתם עודם נמצאים שם בתוקף התנאים, אבל עבודתם נעשית רק מתוך שיגרה והיאוש גובר בלב. וכאותו זמן מתפתח הישוב בארץ ישראל בקצב ענקי, הוא הולך וגדל במנין ובכנין, מושכות

2

40

ה א מ ר נ ה ז ח ט י י

עבודת גילוליהם במצרים, וכביאור חז"ל: "מה חסאנו לו שתשתדל על ידכם להביאנו לכך, כי חשבו שהיה כל אלה בתחבולה מאתו, משנאמרו אותם בשביל גילוליהם במצרים, או למיכה אחרת כאשר העיד באמרו, "ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי" (ספורנו). תלונת המרגלים גרועה היתה איפוא יותר מאשר התלונות האחרות בתקופה הזאת, משום שנעדרה האמונה בה' מלבם, ואבדה תחלתם לגאולה ותקומת.

ובזה יובן לנו ההבדל שבין חסא העניל חסא המרגלים. חסאנו של עבודת זבת כמובן, הוא חסאנו מאד לפרט וכלל, אבל יש לו תקנה, אם בזמן מן הזמנים יכירו את עונותם, ישליכו את עצביהם ויחזרו בתשובה שלימה, החופאים הללו כרגיל מאמינים בנצח עמם ובקיומו לעולם, אלא שבתוכם הם חושבים שהאלהים האחרים הם עליונים יותר, ולפיכך הם עובדים להם, אולם ברבות הימים הם עלולים להתפכח משברונם, יודו על עונם ושבו ורפאו להם, מה שאינו כן אצל קמני אמנה ומרגלים הכופרים בנצחיות עמם ותחיתו, מה תועיל להם התשובה, וכי אל מי ישונו אז, וכבר ניתק קשרם עם האומה הישראלית ויעודיה? ובנין כך לא רצח תקב"ה לפלוח לישראל את המא המרגלים חקשה מכולם ואפילו משה רבנו הרועה הנאמן, התפלל לה' רק שלא ימיתו את כלם ביחד, כי גם נפשו לאכה עליו מאוד למראה שפלותם.

ופעניין מאוד שלפי דעת חז"ל שהכאנו בראש מאמרנו, בתחילה צדיקים היו אלא לסוף מ' יום נהפכו, ואולי גם אפשר ללמד סניגוריה עליהם מדברי הספורנו ש"חשבו שהיה כל אלה בתחבולה מאתו, משנאמרו אותם בשביל גילוליהם במצרים", וככלומר התחרמו בלבם על מעשיהם הרעים במצרים ונעשו עכשיו יראי שמים, אבל כאמת איכרים מודלדלים היו בנוה האומה, ולא יראו שמים היתה בהם אלא יראת העונש וכופרים גמורים היו בעתיד עמם ובהשגחת ה' עליו, ולפיכך לפי דעת חז"ל, אינו להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין, ק"ח).

חדשות הולכות ונוסדות, כיוון עם כתי הרושת המעמקים אלפי פועלים. מוקמים כתי ספר לתהילה, והשפה העברית העתיקה מחדשת את נעוריה, מהו סוד הצלחתו של ישוע הזה? משום שדבק הוא ברוח האבות הקדושים. יודע הוא ומכיר שבארץ האבות הוא בונה מקלט בטוח לבנים, ושהוא מחשל את שרשרת ההדרת שלא ניתקה מעולם. הוא סובל שכניו פראי המדבר ולחץ הממשלה חורה, אבל ההרגשה שזו היא ארץ אבותיו והיעודה לו מאת הש"ת, מחמנת את רצונו ומעודדת את רוחו. ובגין כך גם כלב שדבק בדמוינו אל רוח האבות נפרד מחכיריו, ולא ניסת לעצת המרגלים, כי "רוח אחרת היתה עמו".

וכשאנו קוראים בעיון את פרשת המרגלים, אנו מוצאים שכלב לא הכהיש את מענת המרגלים: "עו העם הזה וילידי ענק שמה", גם הוא הודה שכיבוש הארץ הוא ענין קשה, אבל הנספח, "עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה", יושבי הארץ אמנם חזקים הם ועדיהם בצורות, אולם "עלה נעלה" — ראוי לנו לעלות כי לא יתקוממו נגדנו למנוע עלייתנו" (ספורנו). אם אמיצה האמונה בלבנו בהכמחת הש"ת לאבותינו, לתת לנו את הארץ לרשותה, נעלה וגם נירש אותה, כי מי הוא האדם שיתקומם נגד רצון בורא העולם?

הנה כל תלונת ישראל במדבר על משה ה', כאמת צודקות היו מבחינה מעשית, ואכן הרגישו מחסור גדול במים ובשר ועוד, וכאשר התלוננו למשל, "למה הכאתם וגו' למות שם אנחנו ובעירנו?" הלא "אין אדם נתפס על צערו", ומוי יוכל לעמוד בפני סבל קשה? אלא הואיל שהיו דור דעה וראו בעיניהם גילוי שכניה, שומה היתה עליהם להודין בסבלות, ולהכות באורך רוח לתשועת הכורא. ולא עוד אלא שבמאורע המרגלים עיקר תלונתם היה רק על העתיד, ככתוב, "למה ה' מבוא אותנו אל הארץ הזאת לפול בחרב, נשינו ומפנו יהיו לבז? הלא טוב לנו שוב מצרימה?". . . מנעימת הדברים נשמע חדם, שכחונת מכוון הביאו אותם למדבר, כדי להענישם על

3

הנה חושי האדם קולטים דברים מעולם המוחש כפי תכונת ונגיעת בעל החוש, ויתכן ששני אנשים יסתכלו על דבר אחד והאחד יראה אורות דקדושה והשני יראה עצים ואבנים. ודוגמא בולטת לזה הוא מה דאיתא במדרש (בראשית רבה פרשה נו,א) על הפסוק (וירא כבד) "וירא את המקום מרחוק" מה ראה, ראה ענן קשור על ההר [ובפדר"א פל"א הגירסא עמוד אש מהארץ עד לשמים], אמר דומה שאותו מקום הוא שאמר לי הקב"ה להקריב את בני שם, אמר ליצחק בני רואה את מה שאני רואה, א"ל הן, אמר לשני נערינו (אליעזר וישמעאל) רואים אתם מה שאני רואה, אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אין אתם רואים, (שם פסוק ה) "שבו לכם פה עם החמור", עכ"ל המדרש. נמצא שמה שרואים תלוי בבעל חוש הראות, שפשמסתכלים בעינים רוחניות ועדינות כשל יצחק אבינו רואים הופעות של קדושה והשראת השכינה, וכשמסתכלים בעיני בשר וחמירות רואים אותו ההר הגשמי שרואה החמור.

5
כ"א
קיים
א"ל/א"ל

וזה היה חטא המרגלים שהסתכלו על ארץ הקדושה בעיני חומר, ואלמלא היו סכים ברוח של קדושה היו רואים [למשל] השראת השכינה בהר המוריה - מקום העקידה, ובהגיעם לקרית ארבע היו רואים קדושתם של ישני חברון, ובכל צעד ושעל היו רואים הקדושה שיצרו האבות ע"י עבודתם. ואילו היו רואים המרגלים קדושת הארץ לא היו ממיסים לב אחיהם, אלא היו שולחים בהם את הבערה, להתלהב לבם בחבת הקודש עד שהיו כולם עונים ואומרים "עלה נעלה". אבל מבין שמצד הכנתם היה רצונם רק לרגל ולספר לאחיהם אודות עינים גשמיים של הארץ, על כן המה ראו באמת רק עצים ואבנים ולא ראו ראייה אמיתית, ונשאר להם לאמר בפיהם רק מה שלא ראו ב"עיניהם" הרוחניים, כלומר שספרו אודות הגשמיות שראו, שראו הר גדול ולא השראת השכינה, ואמרו בפיהם ארץ אוכלת יושביה היא וגו', ובמקום ראיית רשמי הקדושה של האדם הגדול בענקים [אברהם אבינו] אמרו בפיהם "גם בני הענק ראינו שם". ולכן נקבע הקדמת פ"א לעי"ן במגילת איכה המקוננת על הבכיה לדורות כי הקדמה זו היתה סיבת החורבן, שכשהיו ישראל שרויים על אדמתם תפסו אותה בעיני בשר ועינים חומריות והעלימו עינם מלהסתכל על קדושת הארץ ולכן באמת לא הרגישו הקדושה, ואילו היו מרגישים ורואים ארץ ישראל הקדושה לא היו חוטאים.

26
31
30
41
46

שרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו. כאן אמר אברהם אבינו. ולעיל אמר מנח ועד אברהם. ולא אמר אבינו. ירצה בזה ל פי מה שכתוב (משלי כ, ז): מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו זריו. כי כמה מדות שהצדיק טרח ויגע להשיגם. לבניו אחריו מה כטבע מוטבע. ובקצת יגיעה יגיעו לזה. כמו שנראה בחוש רבים מעמי ארץ מהיהודים מוסרים את עצמם על קידוש השם. וזו מוטבע בנו מאבינו אברהם שמסר נפשו לאור כשדים על גונתו. וכן כל העשרה נסיונות היו להישיר הדרך לפנינו. וכן זתעוררות לאדם פתאום לילך לארץ הקודש הוא מנסיון "לך". וקבלת כל דעבדין משמיא לטב מנסיון הרעב שלא הרחר זר מדות השם יתברך וזה שאמר הכתוב (משלי כד, טז): כי שבע ול צדיק וקם. ורשע יפול באחת (כן מובא הלשון בסנהדרין (ז). מקרא כתיב יכשלו ברעה) פירוש כי הצדיק אף אם יפול לא שוב מאומה כי נופל הוא כי אם הוא קם ועומד על עמדו. אחת יפול הרשע. כי למפלה יחשב ולא יחשוב זאת לתקומה להיטיבו באחריתו:

6
א"ל
א"ל
ש"א/א"ל

(יד,א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא. ובסנהדרין (קד:) אמר רבה א"ר יוחנן אותו הלילה ליל ט' באב היתה, אמר להם הקב"ה לישראל אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות, ע"כ, והיינו שבעונש חטא המרגלים נחרבו מקדש ראשון ושני. והנה מגילת איכה - המקוננת על החורבן - מורה גם על תכונת וסיבת החורבן וכמבואר (סנהדרין שם) אמר רבה אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן (פי' שבאל"ף ב"ת קמא דאיכה קרא דעי"ן קודם לקרא דפ"א והוא המלמדנו שהוא הסדר הנכון באלפ"א בית"א של לשון הקודש, ולכן הוקשה לך לרבי יוחנן למה בשאר האלפ"א בית"א של מגילת איכה הקדים הכתוב קרא של אות פ"א לקרא של אות עי"ן), בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם [והקדימו "פה" לשעי"ן], ע"כ. ולפום ריהטא משמע שבדו דברים מלבם, והיתה הטענה שכיון שלא ראו בעיניהם היה להם לשתוק. ולא לבדות סגפודים מלבם ולהוציא שקר מפיהם. ואולם זה אינו, שהרי דבת המרגלים היתה (ג,לב"ג) "הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה היא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות, ושם ראינו את הנפילים בני ענק" ומבואר בדברי חז"ל שכל מה שאמרו היה אמת, שראו שהאנשים מתים, וראו הענקים והעמלקי והכנעני, ובאמת היה עז העם.

4
26
16
41
26

4}

אין סכנה בשכחת אהבת הקב"ה!

ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא,
וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל (יד, א-ב)

7

מאריך
ישעיהו

1 מה נורא מה שמספרת לנו התורה כאן בענין המרגלים ותלונותיהם על ה', ועל כל אחד מאתנו ללמוד את הלקח לחיי היום יום.

והנה בפרשת דברים מובא מה שאמרו בני ישראל: "ותרגנו באהליכם ותאמרו, בשנת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים" (דברים א, כ) - לא פחות ולא יותר! הקב"ה הוציא אותנו ממצרים באותות ומופתים, קרע לנו את היס, האכילנו את המן, סיפק כל צרכינו במדבר באופן מופלא, ולמה עשה כל זאת? רק מסיבה אחת, מפני שהוא שונא אותנו. לכן נשא אותנו על כנפי נשרים, להביא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש, ואלו פירותיה הנפלאים, ולמה? בכדי לתת אתנו ביד האמורי להשמידנו. מה נורא הדמיון!

11 וגם לנו, האין זה קורה יום יום? אדם חי בעולמו של הקב"ה, בריאות יש, פרנסה יש, משפחה יש, אלפי דברים טובים בחיים יש, והנה קורה משהו, אם זה דבר קטן, כגון שרץ להספיק איזה ענין בבנק לפני שיסגרו, ואיך שהוא מגיע נושם ונושף - נעלו את הבנק, או מקרה יותר חמור, כענין של הפסד, בגשמיים או ברוחניים, או מחלה ל"ע, מהי המסקנה העולה מיד במחשבה? - כנראה שה' לא אוהב אותי.

ומלמדת אותנו הפרשה, לא רק כמה מגוחכת וטפשית מחשבה זו, אלא גם כמה שהיא מסוכנת!

16 "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא", ומה אמרו חז"ל? אותו לילה שבכו ליל תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חינם, אני אקבע לכם ללילה זה בכיה לדורות, ומן אותה השעה נגזרה גזירה על בית המקדש שיחרב ועל ישראל שיגלו לבין האומות.

27 ואמרו חז"ל (תנחומא שלח סי' יב), משל למלך שהעלה אדם למשפט, והוא מרוב צער ויאוש, הוציא מפיו קללה על עצמו מה שעתידי להתחייב, א"ל המלך: במה שהוצאת מפני אני דן אותך ויהא לך כמו שאמרת, והביאור: אם אתה חושב את המלך לכוזה רע ולפי דמיוןך יעשה לך כך - באמת יהיה לך כמו שאמרת!

28 וכך אצל האדם, הנה בבוקר בתפילה הציע לפני הקב"ה: "על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים", ובמשך היום, כשקורה מה שקורה, מיד שוכח את ה"אהבת עולם" שאמר, אלא "ה' ברוגז אתי"... אוי כמה רחמים צריך עכשיו, שלא יהיה ח"ו כמו במשל עם אותו מלך!

31 וביותר, שבדרך כלל האסון הגדול ההוא, בעצם הוא טובה גדולה לאדם, וכמו שהיה בענין המרגלים, שאמרו: "הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה היא", ואמרו חז"ל, שאמרו המרגלים: בכל מקום שעברנו מצאנו אותם קוברים מתים, ובאמת הקב"ה עשה כך לטובתם כדי לטרדם באבלם, ולא יתנו לב למרגלים.

36 וכך גם לנו, כמה פעמים קרה שדברים שחשבנו לרעות גדולות, בסוף התברר שהיו לטובה. כמה סיפורים נפלאים כבר שמענו על מקרים רבים כאלו. עלינו לזכור את הדברים גם ברגעים הקשים, ולדעת שהקב"ה אוהב אותנו אהבת עולם. ואין סכנה כשכנת מי ששוכח את האמת הזו, ומי שזוכר את זאת ברגעים קשים, אהבת הקב"ה תלווהו תמיד, וכל צרותיו יהפכו לטובות, ישועות ונחמות.

5

ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת

לנפול בחרב וגו' (י"ד ג)

הנה אחר תפלת משה אל ד' נאמר "וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר ויאמרו הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ד' כי הטאנו".

וקשה, מה נשתנה אצלם שער עכשו בכו ורצו לשוב מצרים ולא להכנס לארץ ישראל, ועכשו להיפך התאבלו מאד והלכו להלחם במסירות נפש להכנס לארץ ישראל. מדוע מתחילה לא רצו כ"כ להכנס. אומר הסבא מקלם זצ"ל, כי כשיש צווי על האדם קשה עליו מאד לעשות את הדבר. וכשאין לו מצוה לעשות או נקל לו המעשה מאד. ולכן כל זמן שהיתה להם מצוה להכנס לארץ ישראל פיתה אותם היצה"ר שלא ילכו ובכו והתרעמו ע"ז שהוציאו אותם ממצרים. וכרגע שביטל הקב"ה את המצווה שלהם ליכנס לארץ שוב בטל היצה"ר ונגמר תפקידו, ואז חזרו לשכל הישר והבינו שארץ ישראל היא הארץ הטובה עבורם ומסרו נפשם עליה. כיון שלא היתה מצוה לא היה להם כבר יצה"ר.

2
כ"כ
7614

שמעתי בשם האדמו"ר מקו"ניץ כשבקר כאן בארץ ואמר מה טעם אסרו הרבנים בחו"ל לעלות לארץ ישראל לא משום שעבירה היא, אלא כיון שיש צורך בפנין הארץ וצריכים לזה צעירים שיש להם כח. ואם היו אומרים שיש מצוה לעלות לארץ ישראל היו הצעירים נשארים בחו"ל ולא עושים את המצוה ולא היתה הארץ נבנית. לכן אמרו שזו עבירה אז היצה"ר מסית את הצעירים התופשיים לעלות דוקא לארץ ישראל ולבנות אותה וכעת יש מקום לעלות לארץ הבנויה. כי כל היא דרכו של היצה"ר על המצווה אומר לו לא לעשות ושהיא עבירה מסית הנה לעשותה.

וכהבר הזה מצינו בפרשת בא. בפסוק נאמר "דבר נא באזני העם וישאלו וגו' (י"א ב) וכתב רש"י אין נא אלא לשון בקשה... שלא יאמר אותו צדיק אברהם, עבדום ועינו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים. וקשה האם היה צריך לבקש מכני ישראל לקחת כסף וזהב ולהסביר טעמים למה לקחת הרי בחפץ לב יקחו אם יאמר להם לקחת.

ומסביר זאת הסבא מקלם זצ"ל. מכיון שהיה זה מצווה שנצטוו עליה היה כאן יצר הרע שלא לקחת, כמו בכל המצוות שיצר הרע משדל את האדם שלא לעשות מה שצריך רק ההיפך. גם כאן היה היצר הרע משדל שאסור ליקח שיש בזה גזל וגניבת דעת הבעלים. וכן בכל המצוות תמיד יסית היצר הרע שיעשו ההיפך אפילו שהשכל מחייב.

שמעתי להסביר על פי זה דברי הגמ' בשבת שאסור לאכול סמוך למנחה, ואם התחיל אין צריך להפסיק, ומאימתי נקרא תחילת סעודה מזמן שפתח את אבנטו. ושאלת הגמ' שתי שאלות, שיתפלל כך בלא אבנט, ועוד וכי כל כך קשה לחזור ולחגור אבנט שא"א להטריחו להפסיק למנחה. ומתרצת הגמ' שיש מצווה "הכון לקראת אלוקיך ישראל" ומשום כך צריך אבנט לתפילה ואי אפשר להתפלל כשהתיר אבנטו. והקשו תוס' ועדיין קשה השאלה השניה, שיחזור ויקשור את האבנט, הרי אין בזה טרחא בכלל, ומה תירצה הגמ' על הקושיא הזאת.

ובתירוץ, כיון שחייב לחגור אבנט לתפלה ויש כאן מצוה א"כ יצר הרע כבר לא יניח לאדם לחגור מחדש, אפילו שדבר קל הוא מאד, כיון שזוהי מצוה. רואים אנו מכאן כחו של היצר הרע למנוע ממצוה אע"פ שאין בזה טעם ושכל בכלל.

9
היוני 2019

הסכנה הצפויה מהם? אילו היתה רגימת אבנים זו מכוונת כלפי משה ואהרן, היה בזה משום "נקמה" על שהוציאו את בני ישראל ממצרים. ובהודמנות אחרת הבין משה בעצמו סכנה זו. ברפידים: "ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה, עוד מעט וסקלני" (שמות יז, ד). אבל רגימת אבנים המכוונת כלפי יהושע וכלב אינה מובנת. בני ישראל יכלו רק להצטער על ששני ראשי שבטים אלה נתפסו ל"טעות" בענין ארץ כנען ולגודל להם ראש, אבל בשום אופן אינם ראויים לפגיעה.

"ויאמרו כל העדה לרגום אתם באבנים" (במדבר יד, י). "את יהושע וכלב" (רש"י שם). וכי כך דרכו של עולם? רוגמים באבנים או אנשים שכבר עשו רעה וראויים הם שיתנקמו בהם, או אנשים שצפויה מהם סכנה לעתיד ורוצים למנוע מהם את מעשיהם. אבל יהושע וכלב לא עשו רעה לבני ישראל עד עכשיו, ואינה צפויה מהם סכנה להבא. כי אם כל העדה יוגמים, הרי כל העדה נגדם ואינם שומעים בקולם, ואם כן מה

6

שָׁפוּ. שְׁלֵא לְתוֹר אַחַר מַחְשַׁבַת הַלֵּב וְרֵאִיתָ הַעֲיִינִים.

1 שְׁלֵא נְתוּר אַחַר מַחְשַׁבַת הַלֵּב וְרֵאִיתָ הַעֲיִינִים, שְׁנֵאמָר (במדבר טו לט) וְלֹא

תִּתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם. עֵינֵי לֹא זֶה שְׁנִמְנָעֵנוּ

שְׁלֵא נִיחַד מַחְשַׁבוֹתֵינוּ לְחֻשָׁב בְּדַעוֹת שְׁהֵם הִפְךָ הַדַּעַת שֶׁהַתּוֹרָה בְּנוּיָה עָלָיו,

לְפִי שְׁאִפְשֶׁר לְבֹא מִתּוֹךְ כֶּף לְמִינּוֹת, אֲכַל אִם יַעֲלֶה עַל לְבוֹ רֹיחַ לְחֻשָׁב בְּאוֹתָן

דַּעוֹת הַרְעִים יִקְצֵר מַחְשַׁבְתּוֹ בָּהֶם, וְיִשְׁגֶּה לְחֻשָׁב בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה הָאֱמִתִּיִּים וְהַטּוֹבִים,

11 וְכִמוֹ כֵּן שְׁלֵא יִרְדֵף הָאָדָם אַחַר מְרֵאָה עֵינָיו, וְכַבֵּלֵל זֶה שְׁלֵא נִרְדֵף אַחַר תַּאֲוֹת

הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי אַחֲרֵיהֶם רָעָה וְכִדֵּי בְּזִיוֹן וְקִצְף, וְהוּא שְׁאִמְרוּ זְכוּרֵם לְבִרְכָה (בִּרְכוֹת

יב ב) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם זֹו מִינּוֹת, וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם זֹו זְנוּת, שְׁנֵאמָר (שופטים יד

ג) וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינָי.

שְׂרִישׁ מְצוּהָ זֹו נִגְלָה, כִּי כֹזֵה יִשְׁמַר הָאָדָם מִחֻמָּא לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כֹּל יְמֵיו,

2 וְהַמְצוּהָ הַזֹּאת בְּאִמַּת יִסוּד נְדוּל בְּרַת, כִּי הַמְחַשְׁבוֹת הַרְעוֹת אֲבוֹת הַטְּמָאוֹת,

וְהַמְעֻשִׂים יִלְדִיָהוּ, וְאִם יָמוֹת הָאָדָם מֵרֶם יוֹלִיד אֵין זָכָר לְבָנִים, נִמְצְאָת זֹאת הַמְּנִיעָה

28 שְׂרֵשׁ שִׁכְלַת הַטּוֹבוֹת וְיִצְאוֹת מִמֶּנָּה. וְדַע בְּנֵי וְתָהִי מְרַגְלָא כְּפוּמָךְ מִה שְׁאִמְרוּ

זְכוּרֵם לְבִרְכָה (אֲבוֹת ד ב) עֲבִירָה גּוֹרְרַת עֲבִירָה, וּמְצוּהָ גּוֹרְרַת מְצוּהָ, שְׁאִם תִּשְׁתִּי

דַּעְתְּךָ לְמִלֵּאת תַּאֲוֹתֶיךָ הַרְעָה פְּעַם אַחַת תִּמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם כְּמָה פְּעָמִים, וְאִם תּוֹכַח לְהוֹיֹת גְּבוּר בְּאַרְץ לְכַבֵּשׁ יִצְרָךְ וְלַעֲצוּם

31 עֵינֶיךָ מְרֵאוֹת בְּרַע פְּעַם אַחַת יִקַּל בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת בֵּין כְּמָה פְּעָמִים. כִּי הַתַּאֲוָה תִּמְשָׁךְ

הַבְּשָׂר כְּמִשְׁךְ הַיַּיִן אֶל שׁוֹתָיו. כִּי הַסּוֹבְאִים לֹא תִשְׁבַּע נַפְשָׁם לְעוֹלָם בְּיֹוֹ, אֲכַל יִחָאוּ

36 אֵלָיו תַּאֲוָה גְּדוּלָה, וְלְפִי הַרְגִּילִם נַפְשָׁם בּוֹ תִחַזֵּק עֲלֵיהֶם תַּאֲוֹתָם, וְלוֹ יִשְׁתּוּ שָׂם כּוֹס מַיִם יִפְגַּע יְקוֹד אִשׁ תַּאֲוֹת הַיַּיִן וְיַעֲרַכּ

לָהֶם, בֵּן הַדְּבָר הַזֶּה כֹּל אִישׁ בְּהַרְגִּילוֹ בְּתַאֲוֹת וּבְהַתְמִידוֹ בָּהֶן יִחַזֵּק עָלָיו יִצְרוּ

41 הַרַע יוֹם יוֹם, וּבְהִמְנָעוֹ מֵהֶם יִשְׁמַח בְּחִלְקוֹ תְּמִיד כֹּל הַיּוֹם, וְיִרְאֶה כִּי עֲשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְהִמָּה כִּקְשׁוֹ חֻשְׁבוֹת

רַבִּים. לֹא תוֹעֵלֶת שֶׁל כְּלוּם.

1 | אִמְנֵם כִּךְ דִּרְכוּ שֶׁל עוֹלָם. בְּנֵי אָדָם שְׁאִמְרִים לָהֶם אֶת הָאֵמֶת בְּפְנֵיהֶם בְּזִמְנָן שְׁהֵם בְּעַצְמָם יוֹדְעִים אוֹתָהּ וּמְתוֹכוֹנִים לְבִרְוֹת מִמֶּנָּה, עֲלוֹלָם לְפָנָיו בְּאֵלֶּה שְׁאִמְרִים אוֹתָהּ. כִּי מִפְּנֵי הָאֵמֶת מִפְּחָדִים טִבְעָה שֶׁל אֵמֶת שְׁהִיא נִכְנַסֶּת אֶל הַלֵּב וְאֵינָה רוֹצֶה לְצַאת מִשָּׁם. וּבִזְאוֹת הַסִּכָּנָה לְבִרְוֹתֵיהֶם מִמֶּנָּה. פּוֹגְעִים בָּהֶם כְּדֵי לְמַנּוּעַ מֵהֶם לְהִשְׁמִיעַ אֶת הָאֵמֶת שְׁאֵינָה רְצוּיָה לְאֵלֶּה שְׁבִאזְנוֹתֵיהֶם מִשְׁמִיעִים אוֹתָהּ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָדְעוּ שֶׁהָאָרֶץ הַזֹּאת טוֹבָה הִיא וְשְׁהִיא נִיתְנָת לְהִיכַבֵּשׁ. גַּם הַמְּרַגְלִים יָדְעוּ זֹאת. אֲלֵא שְׁלֵא רְצוּ לְעֹלוֹת אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת. לְמָה? הַעֲדִיפוּ אֶת מְצָרִים עַל פְּנֵי כְּנַעַן. יֵשׁ כּוֹחַ מְשִׁיכָה לְאֲדָמָה וְלְאֲדָמָה שֶׁל אָרֶץ מוֹגֵדֶת עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וּמְצָרִים הִיתָה בְּעֵינֵיהֶם מוֹלְדָתָם מְכִיּוֹן שְׁהֵם נוֹלְדוּ בָּהּ. לֹא קָל לְשַׁכְנַע בְּנֵי אָדָם שְׁמוֹלְדָתָם הִיא אָרֶץ שְׁלֵא נוֹלְדוּ בָּהּ. סִימָן לְכָךְ: „הֲלֵא טוֹב לָנוּ שׁוּב מְצָרִימָה. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֲיוֹ נַחְנֶה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה מְצָרִימָה“ (במדבר יד, ג-ד).

„וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עַד אַנְהָ יִבְאֲצֵנִי הַעַם הַזֶּה וְעַד אַנְהָ לֹא יִאֲמִינוּ בִּי בְּכֹל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ“ (שם יד, יא). „יִבְאֲצֵנִי — וְחַטָּאִים אֵינּוּ מְצַד חֶסְרוֹן אִמוּנָה רַק מְצַד הַנְּאוּץ. יוֹדְעִים רְבוּנִים וּמְתוֹכוֹנִים לְמִרּוֹד בּוֹ“ (מַלְבֵּי"ם שֵׁם). „וְעַד אַנְהָ לֹא יִאֲמִינוּ בִּי“ — עַד מָתִי יַעֲמִידוּ פָנִים שְׁאֵינִים מְאִמִּינִים בִּי.

„וְהִשְׁכַּמּוּ בְּבִקְרֵי וְיַעֲלוּ אֶל רֹאשׁ הַהָר לְאִמְרַת הַיַּיִן וְעֲלִינוּ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' כִּי חֻטְאוֹנוֹ“ (שם יד, מ). לְמָה רוֹצִים הֵם עֲכָשְׁיוּ לְעֹלוֹת וְלֹא רְצוּ מְקוֹדֵם? וְאִם מִפְּנֵי הַפְּחָד לְמוֹת בְּמִדְבָר. הֵאֵם לֹא טוֹב לְחַוֹת בְּמִדְבָר מְאִשֶׁר לְהוֹיֹת מוֹחַת עַל יְדֵי הַנְּפִילִים בְּנֵי עַנֵּק בְּאָרֶץ כְּנַעַן? וְאֵין לֹאמַר כִּי עֵתָה, אַחֲרֵי שְׁנוּף בָּהֶם ה' הוֹצִיא עֲלֵיהֶם גּוֹזַר דִּין קֶשֶׁה לְמוֹת בְּמִדְבָר, הַתְּחִילוּ לְהִאֲמִין שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה וְכִי הִיא נִיתְנָת לְהִיכַבֵּשׁ. כִּי לְמָה לֹא הִאֲמִינוּ כֹזֵה עַד עֵתָה. הֲרֵי דַבַּר זֶה אָמַר לָהֶם פְּעָמִים רְבוּת גַּם קוֹדֵם לְכֵן. מָה נִשְׁתַּנְּהָ עֵתָה שֶׁהַתְּחִילוּ לְהִאֲמִין?

26 אֲלֵא בְּאֵמֶת הִאֲמִינוּ בְּדַבַּר זֶה גַּם מְקוֹדֵם. וְאִם לֹא רְצוּ לְעֹלוֹת הָרִי זֶה. מִפְּנֵי שְׁהֵם הַעֲדִיפוּ אֶת מְצָרִים עַל כְּנַעַן. אֲבָל עֵתָה שְׁנִגְדַּר עֲלֵיהֶם לְמוֹת בְּמִדְבָר וְלֹא לְשׁוּב גַּם אֶל מְצָרִים. רְצוּ כְּבֹר לְעֹלוֹת. כִּי בְּרוּר שְׁמוּטָב לְשַׁבֵּת בְּכַנְעַן מְאִשֶׁר לְשַׁבֵּת בְּמִדְבָר.

31 „אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ“ (שֵׁם יג, טז). „הַתְּפַלֵּל עֲלֵינוּ יִי־הוֹשִׁיעַךְ מַעֲצַת מִפְּאֻלִּים“ (רִשׁוֹי שֵׁם עַפְ"י סוּטָה לד). לְמָה הַתְּפַלֵּל מֹשֶׁה דוֹקָא עַל הוֹשֵׁעַ וְלֹא עַל יִתֵר הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלַח?

34 מְכִיּוֹן שֶׁהוֹשֵׁעַ הוּא הַיְחִידִי מְכֹל יִתֵר הָאֲנָשִׁים שְׁשִׁבְטוֹ מִתִּיחַס עַל רֹאשׁ שְׁבַט שְׁנוּלֵד בְּמְצָרִים. אִפְרַיִם. יִתֵר הָאֲנָשִׁים, שְׁבַטֵיהֶם הַתִּיחַסוּ עַל בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁכוֹלִם נוֹלְדוּ מִחוּץ לְמְצָרִים. גַּם שְׁבַט מְנַשֶׁה הַתִּיחַסוּ עַל רֹאשׁ שְׁבַט שְׁנוּלֵד מִחוּץ לְמְצָרִים. עַל יוֹסֵף. „לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶׁה גְּדִי בֶן סוֹסִי“ (שֵׁם יג, יא). כִּי מְנַשֶׁה הַבְּכוֹר בֹּא בְּמִקּוֹם אֲבִיו יוֹסֵף. וְשִׁבְטוֹ נִקְרָא שְׁבַט יוֹסֵף. לְעוֹמַת זֹאת מִטֵּה אִפְרַיִם הַתִּיחַסוּ רַק עַל אִפְרַיִם בְּלִבְד וְלֹא עַל יוֹסֵף. „לְמַטֵּה אִפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן“ (שֵׁם יג, ח). וְשִׁבְטוֹ מִתִּיחַסוּ עַל רֹאשׁ שְׁבַט שְׁנוּלֵד בְּמְצָרִים, יֵשׁ חֻשׁ שִׁיעֲדִיף אֶת מְצָרִים עַל כְּנַעַן. וְלִכֵּן הַתְּפַלֵּל עֲלָיו מֹשֶׁה שְׁגָם הוּא לֹא יוֹצִיא דַבַּת הָאָרֶץ רַעָה. עַל יִתֵר הָאֲנָשִׁים לֹא הַתְּפַלֵּל מֹשֶׁה. כִּי הִאֲמִין שִׁיעֲדִיפוּ אֶת אָרֶץ כְּנַעַן עַל אָרֶץ מְצָרִים. אֵילּוּ עֵלָה חֶשֶׁד בְּלִבּוֹ עֲלֵיהֶם, הִיא מְתַפְּלֵל גַּם עֲלֵיהֶם.

41 „שְׁלַח לך“ (שֵׁם יג, ב). „לְדַעְתְּךָ, אֲנִי אֵינִי מְצוּהָ לָךְ אִם תִּרְצֶה שְׁלַח לְפִי שְׁבֹאוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ נִשְׁלַחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְכִרְ וּמֹשֶׁה נִמְלַךְ בְּשִׁכְנִיָּה. אָמַר אֲנִי אִמְרַתִּי לָהֶם שְׁהִיא טוֹבָה וְכִרְ חִייהֶם שְׁאֲנִי נִתָּן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי הַמְּרַגְלִים לְמַעַן לֹא יִירְשׁוּהָ“ (רִשׁוֹי שֵׁם עַפְ"י סוּטָה לד וּבְמִדְ"ר פֶּטְ"ו ו). וּמֹשֶׁה לְמָה בְּכֹל זֹאת שְׁלַח אֲנָשִׁים אֵלֶּה? אֲלֵא אוֹתָב יִשְׂרָאֵל זֶה הִאֲמִין בְּיוֹשֶׁר לְבָבָם שֶׁל רֹאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִפְּלוּ לְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם לֹא מְצָא לְנַחֵץ. הוּא הַתְּפַלֵּל רַק עַל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן בְּלִבְד.

46

(7)

pe (11)

דיני מצוה זו קצרים, הרי בארנו בזה רב עקרן [הלכות עבודת אלילים פרק ג].

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן }
 בוכרים ונקבות. והעובר על זה }
 ויחד מחשבתו בענינים אלו שזכרנו }
 שמביאין האדם לצאת מדרך דעות תורתנו }
 השלמה והנקיה ולהכנס בדרך המהפילים }
 הבורים רע ומר. וכן מי שהוא תר אחר }
 עניו, כלומר, שהוא רודף אחר תאוות }
 העולם, כגון שהוא משים לבו תמיד }
 לתרבות תענוגים גדולים לנפשו מבלי }
 שיבין בהם כלל, לכונה טובה, כלומר, }
 שלא יעשה כדי שיעמד פריא ויובל }
 להשתדל בעבודת בוראו, רק להשלים }
 נפשו בתענוגים, כל מי שהוא הולך בדרך }
 זה עובר על לאו זה תמיד בכל עת

עסקו, כמה שאמרנו. ואין לוקין על לאו }
 זה, לפי שאין זה דבר מסים שנוכל }
 להתרות בו העובר עליו, כי מהיות האדם }
 בנוי בענין שאי אפשר לו שלא יראה }
 בעניו לפעמים יותר ממה שראוי, וכמו }
 בן אי אפשר לו שלא תתפשט המחשבה }
 לפעמים יותר מן הראוי, על בן אי אפשר }
 להגביל האדם בזה כגבול ידוע, גם כי }
 פעמים אפשר לעבר על לאו זה מבלי }
 שום מעשה, וכבר כתבתי למעלה (מצוה }
 שמה שמו) שכל לאו שאפשר לעבר עליו }
 מבלי מעשה, אף על פי שעשה בו מעשה }
 אין לוקין עליו לפי הדומה.

יח. אין לך דבר בכל התורה }
 כולה שהוא קשה לרוב העם אלא לפרוש מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל }
 על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומת ובבכיה שני בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות יט ואמרו }
 חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין }
 בהן פרוצין בעריות ובביאות אסורות. אמרו חכמים רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע : }
 ב לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעת }
 נכונה כדי להנצל מהן. ויותר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם }
 הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד : }
 כא וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים הם והם מעלות של }
 עריות ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה גדולה. יתירה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו }
 לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ובחכמה הוא }
 אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד :

(12)

כאמם
א. א. א. א.